

M. Sternschuss עירום משה שטרנשווס

בעית הפיסול היא אחת הבעיות הקשות והבלתי מובנות ביותר אצלנו; הארץ אין לה מסורת פסלית והעם לא התעניין בזה מסיבות דוגמטיות. שטח אמנות זה, תפארת עמי תרבות, איננו בנמצא אצלנו. הפסלים היהודיים המעטים בעולם הדורים רוח נכרית (על אף נושאתם היהודיים) וברוח זו נתנו לנו את יצירותיהם. אך אמנות לאומית נוצרת רק על אדמת הלאום, כי הפיסול הוא חלק מהארץ ומנשמת העם היושב בה.

להאמין, שאילמלא לא נעקרנו מאדמת מולדתנו, היה בכל זאת גלוי, אולי בצורות מופשטות; ולכן גם בצורות מקוריות ביותר! ואילו כעת אנחנו מעמידים את צעדינו הראשונים, בלי עידוד ובלי אהדה, ונתקלים אפילו ביחס שלילי מכל הגורמים.

ה"מבנים" שלנו, מוקירי אמנות הפיסול העתיקה והרינסנס, מזוללים בצעדינו הראשונים ואומרים: "מה ערך לעירום זה ולראש ההוא?" — בזכרם את מיכאל אנג'ילו ואחרים. אבל אנחנו, שאידיאלים שלנו כיום אינם כשלהם מאז, — מה שהפסדנו בעבר לא נוכל לתקן, אם אפילו נאמר לחקות אותם. ואם גם אין עדיין בינינו כוחות גאוניים כלשהם, אנחנו נלמד מהם, אך בדרכיהם לא נלך. דרכנו אחרת בהחלט, אם כיהודים ואם כבני התקופה הנוכחית.

אין לשכוח, שאמני הדורות הקודמים, כגדולים כקטנים, באו לידי עיצוב הישגיהם במידה רבה לרגל הזמנות הרבות, שהעמידו אותם לפני פרובלימות מסובכות, שהוטל עליהם לפתור. במאמציהם למלוי דרישות המזמינים, הם צעדו את צעדיהם הענקיים. יצירותיהם של מיני פסלים גאוניים נוצרו תוך מלוי הזמנות כבירות, והן, אז עוד הלכה האדריכלות יד ביד עם הפיסול.

באשר לפיסול שלנו, אין הפסל צריך לשמש את הנושא בתורת אילוסטרציה פלסטית. פסל ה"מספר", ותהא זאת עבודה הנפלאה ביותר, מאבד הרבה מערכו הפסלי, כי ע"י כך השפעתו נעשית מוגבלת בתחום הסיפורי. כן הדבר גם ביחס לפסל המתאר פעולה ידועה, כי עצם הפעולה נוטל את כל הנשמה הפסלית מן האובייקט.

הפסל צריך להיות גוש משפיע, כדוגמת הסלע בתוך חיק הטבע, אך סלע המכוון למלא מקום בחלל. פסל שאיננו משמש אלא קישוט או צעצוע באולם סגור — הוא כאלו בבית-סוהר! פסל אמיתי מחייב אור

כדי ליפות אותו (תרבות!) והופך אותו לתיבה ירוקה, נטולת כל הוד

ארוכה הדרך לפנינו וקשה יותר משהיתה באחד הימים, כי רשטח זה ללא כל מסורת פסלית: בלי שלבי התפתחות, בלי תקופות-מעבר של "שרותים" שונים, שעשה הפיסול עמים שונים ובתקופות שונות; בלי כל עידוד והבנה לינו ללכת בדרך החדשה לקראת הפיסול הגדול משלנו.

משה שטרנשווס